

Sterke opwaartse herziening van de bevolkingsgroei in 2022 door de oorlog in Oekraïne

In België zijn op 20 mei 2022 bijna 43 000 aanvragen voor tijdelijke bescherming geregistreerd sinds het begin van de oorlog in Oekraïne. Het is dan ook vrijwel zeker dat deze toestroom van vluchtelingen een impact zal hebben op de bevolkingsgroei in 2022. Het Federaal Planbureau heeft zijn demografische projectie van februari geactualiseerd in voorbereiding van de economische vooruitzichten die 17 juni zullen worden gepubliceerd. Deze herziening gaat uit van 83 000 vluchtelingen uit Oekraïne in 2022. In een context die onzeker blijft, wordt de verwachte groei voor 2022 geraamd op 133 000 inwoners in plaats van de 50 000 in de vorige oefening. Gezien de tijdelijke beschermingsstatus van deze migranten, waardoor ze een verblijfsvergunning voor beperkte tijd krijgen, wordt er in het scenario van uitgegaan dat 80 % van deze migranten België zal verlaten in de periode 2023-2024. Er is dus geen impact op de bevolkingsgroei op lange termijn.

Auteurs: Johan Duyck, jd@plan.be; Hendrik Nevejan, hn@plan.be; Jean-Marc Paul, jmp@plan.be; Marie Vandresse, vm@plan.be

Een scenario in een hoogst onzekere context

Het is verre van eenvoudig om een raming te maken van het aantal Oekraïense vluchtelingen dat in België zal aankomen in 2022. Er zijn nog heel veel onbekende factoren, in de eerste plaats de intensiteit en de duur van de oorlog en de gevolgen daarvan voor de levensomstandigheden in Oekraïne. De bereidheid en het vermogen van de Oekraïners om hun land te verlaten en de aantrekkelijkheid van België in vergelijking met andere gastlanden spelen ook een rol. Naast het aantal aankomsten moet ook de verblijfsduur van deze migranten worden vastgesteld. Zullen ze België verlaten zodra de oorlog voorbij is? Zal dat mogelijk zijn gezien de schade die in Oekraïne reeds zichtbaar is? Of zullen ze voldoende geïntegreerd zijn en zich eerder permanent in België willen vestigen? De actualisering van de demografische projecties is daarom uitgevoerd op basis van een reeks hypothesen, opgesteld aan de hand van informatie en gegevens die op 20 mei 2022 beschikbaar waren.

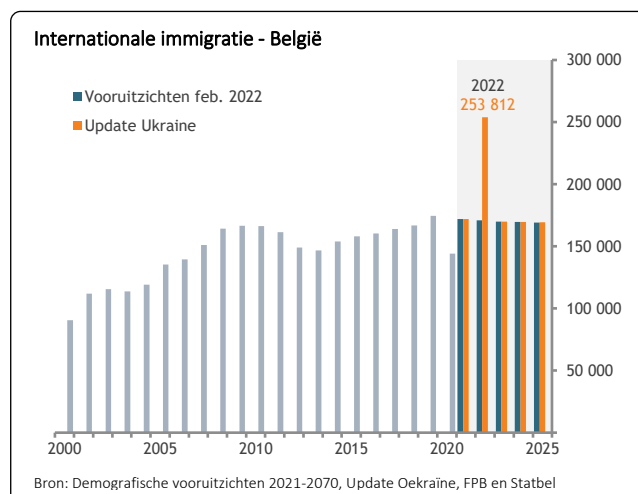
83 000 Oekraïense vluchtelingen in 2022, of een toename van de internationale immigratie met 50 %.

Uitgaande van de werkzaamheden van de evaluatiecel van de federale regering die wordt geactiveerd in geval van crisis (CELEVAL) neemt het Federaal Planbureau als referentiescenario een totale instroom van 83 000 vluchtelingen voor 2022. Dit scenario is gebaseerd op drie parameters:

- Het totale aantal vluchtelingen dat volgens de ramingen van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van

de Verenigde Naties (UNHCR) Oekraïne tegen eind 2022 zal hebben verlaten, of 8,3 miljoen vluchtelingen.

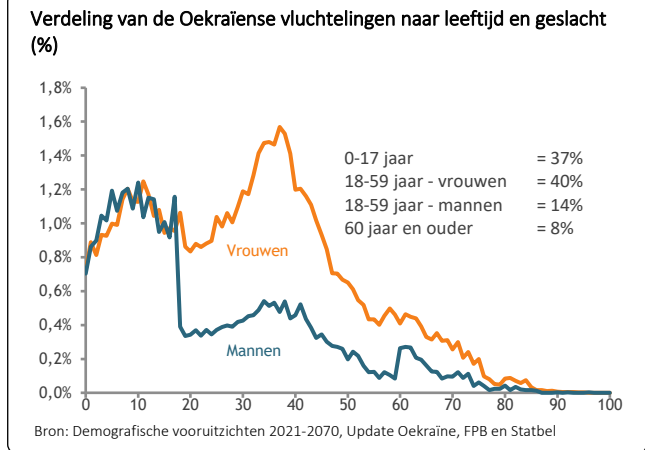
- Het aandeel van deze vluchtelingen dat zich zal verplaatsen naar EU-landen verder dan de buurlanden van Oekraïne, nl. 40 %.
- Het aandeel van de vluchtelingen in de niet aan Oekraïne grenzende EU-landen dat naar België zal gaan, nl. 2,5 %.

Gezien de voorwaarden die aan de tijdelijke bescherming zijn verbonden, zou 80 % van de vluchtelingen België in de periode 2023-2024 verlaten.

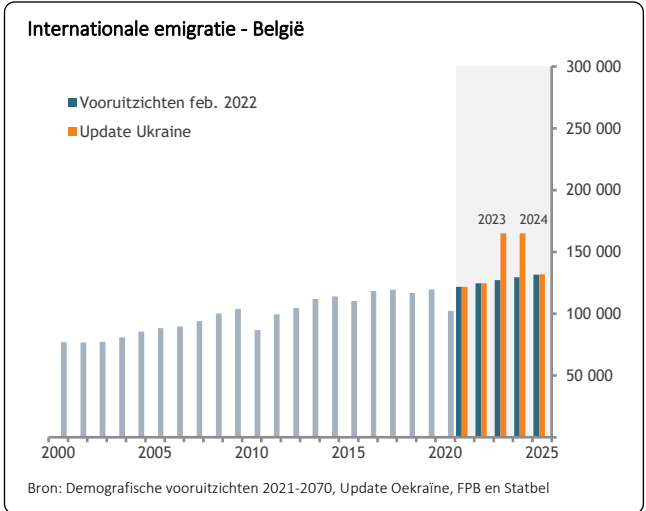
Om de impact van de oorlog in Oekraïne op de bevolkingsgroei in België te bepalen, moet niet alleen een hypothese over de immigratie worden opgesteld, maar ook over de verblijfsduur in België. Bij gebrek aan duidelijke gegevens over de intenties van de vluchtelingen, laat staan over het verdere verloop van de toestand in Oekraïne, wordt uitgegaan van de huidige wetgeving inzake tijdelijke

bescherming. Die wetgeving voorziet in een verblijfsvergunning voor een jaar, die tweemaal met zes maanden kan worden verlengd. Op basis daarvan werd aangenomen dat van de Oekraïense vluchtelingen die in 2022 aankomen, 40 % België zal verlaten in 2023 en 40 % in 2024. De resterende 20 % zal zich dus veeleer op een permanente basis in de bevolking integreren, in de veronderstelling dat zij op termijn een verblijfsvergunning zullen aanvragen op andere gronden dan tijdelijke bescherming.

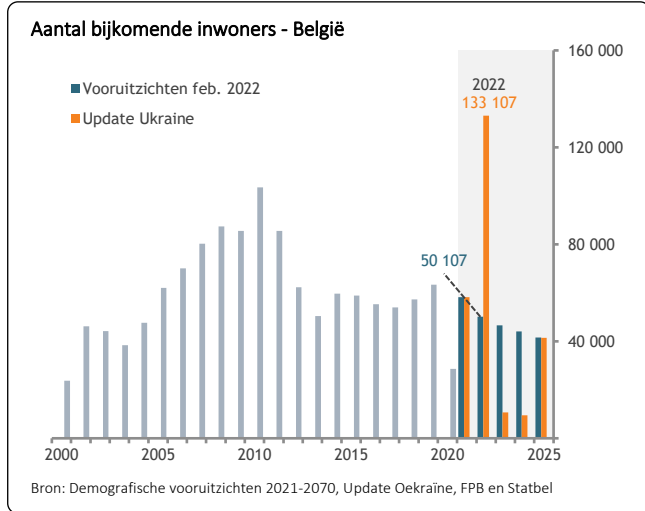
Uitzonderlijk hoge bevolkingsgroei op korte termijn, zonder impact op lange termijn.

Door de oorlog in Oekraïne is de bevolkingsgroei in België voor het jaar 2022 sterk opwaarts herzien. Het aantal bijkomende inwoners dat in de oefening van februari nog 50 000 bedroeg loopt in het referentiescenario (Update Oekraïne) op tot 133 000. Ervan uitgaande dat de meeste van deze vluchtelingen België in 2023 en 2024 zullen verlaten, keert het aantal inwoners in België vanaf 2025 terug naar de niveaus uit de vorige projectie. Er is dus geen impact op de bevolkingsgroei op langere termijn.

Een specifiek leeftijds- en geslachtsprofiel

Bij eerdere migratiestromen als gevolg van onstabiele geopolitieke situaties waren de migranten vaker mannen en uit de leeftijdsgroep 20-45 jaar. De meeste Oekraïense vluchtelingen zijn daarentegen vrouwen en kinderen. De regelingen om deze personen te integreren in onze samenleving en de daaruit voortvloeiende gevolgen zullen dus ook verschillend zijn. Deze omvatten onder meer het onderwijs, de gezondheidszorg, het equivalent leefloon en de kinderbijslag. Deze specifieke uitsplitsing naar leeftijd en geslacht is opgenomen in de actualisering van de demografische vooruitzichten en zal ook geïntegreerd worden in de economische vooruitzichten.

Onzekerheden geïllustreerd aan de hand van alternatieve scenario's

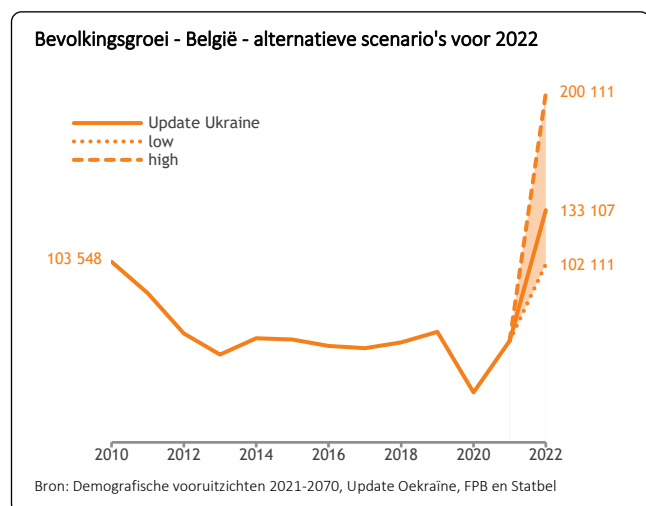
Zoals reeds vermeld, is de onzekerheid over de in deze actualisering gehanteerde parameters bijzonder groot. Voor de periode 2022-2025 is de hierboven geschetste demografische ontwikkeling gebaseerd op een reeks hypothesen, met name over het totale aantal vluchtelingen uit Oekraïne in 2022. Om de onzekerheid rond deze hypothese te benadrukken, werden twee alternatieve

scenario's geanalyseerd (Low, High). Het hierboven geschetste referentiescenario wordt beschouwd als het meest waarschijnlijke scenario onder de huidige omstandigheden (op 20 mei 2022), terwijl het scenario Low uitgaat van een verbetering van de situatie in Oekraïne en het scenario High van een verslechtering.

2022	Low	Referentie: Update Ukr	High
Totaal aantal vluchtelingen dat Oekraïne verlaat	7 miljoen	8,3 miljoen	10 miljoen
Aandeel van deze vluchtelingen dat zich verder verplaatst dan de buurlanden van Oekraïne	37%	40%	50%
Aandeel van de vluchtelingen in de niet aan Oekraïne grenzende EU-landen dat naar België gaat	2%	2,5%	3%
Aantal vluchtelingen dat in België aankomt	51 800	83 000	150 000

Bron: CELEVAL (rapport van 19 mei).

In het scenario Low zou de bevolkingsgroei minder groot zijn (+ 100 000 inwoners in 2022) en een niveau bereiken dat dicht aanleunt bij dat van eind jaren 2000. In het scenario High zou de bevolkingsgroei uitzonderlijk hoog zijn, namelijk + 200 000 inwoners in 2022. Deze drie scenario's maken het mogelijk een marge vast te stellen waarbinnen de bevolkingsgroei in 2022 zich zou kunnen situeren (indien de andere hypothesen over vruchtbaarheid, sterftcijfer en internationale migratie buiten Oekraïne correct blijken te zijn).

In alle drie de scenario's wordt ervan uitgegaan dat de vluchtelingen die in België zijn aangekomen, minstens tot begin 2023 zullen blijven, en vervolgens in de periode 2023-2024 geleidelijk naar hun land zullen terugkeren (40 % in 2023 en 40 % in 2024). Op basis van deze emigratie-hypothese bereikt de bevolkingsgroei vanaf 2025, ongeacht het gekozen scenario, terug het niveau uit de oefening van februari 2022.

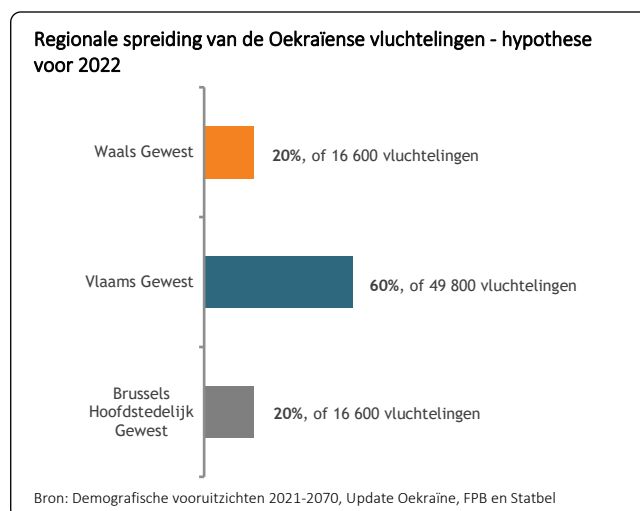
Na 2025 brengt de actualisering van de bevolkingsprojectie voor België, maar ook voor de gewesten en de arrondissementen, dus geen significante wijzigingen mee.

Ook onzekerheden over de spreiding van de vluchtelingen over het Belgische grondgebied

Op regionaal niveau

De door het Federaal Planbureau gepubliceerde demografische vooruitzichten zijn beschikbaar per gewest en per arrondissement. Zo werd een specifieke hypothese geformuleerd over de spreiding van de vluchtelingen over het Belgische grondgebied.

Op 20 mei waren ongeveer 43 000 begunstigen van tijdelijke bescherming geregistreerd, waarvan er 32 000 ingeschreven zijn in het Rijksregister (waarnemingen tot 19 mei). Aan de hand daarvan kan de gemeente van woonplaats worden vastgesteld. Daaruit blijkt dat op die datum 15 % is ingeschreven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 28 % in Wallonië en 57 % in Vlaanderen. Na vaststelling van vertragingen bij de registratie in bepaalde gemeenten, waaronder enkele in het Brussels Gewest, en na een vergelijking van deze gegevens met andere op regionaal niveau beschikbare gegevens, gaan wij ervan uit dat 20 % van de Oekraïense vluchtelingen in het Brussels Gewest zal worden geregistreerd, 20 % in Wallonië en 60 % in Vlaanderen. Zo zouden van de 83 000 Oekraïense vluchtelingen die in België aankomen in 2022, 16 600 vluchtelingen zich vestigen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 49 800 in het Vlaams Gewest en 16 600 in het Waals Gewest.

Op arrondissementniveau

Gezien de vertraging bij de inschrijving in het Rijksregister en de tijdelijke opvang die vluchtelingen momenteel wordt geboden (vluchtelingen zullen een andere huisvesting moeten vinden, niet noodzakelijk in hetzelfde arrondissement als bij aankomst), leek het ongepast uit te gaan van de huidige spreiding per arrondissement van de inschrijvingen in het Rijksregister. Bij gebrek aan betere gegevens is de verdeling van de Oekraïense staatsburgers per arrondissement gebaseerd op de verdeling van de totale immigratie in de meest recente jaren. De onzekerheid rond de projectie per arrondissement voor de periode 2022-2024 is van dien aard dat deze zeker niet kan worden beschouwd als een hulpinstrument voor besluitvorming bij het bepalen van bijvoorbeeld de huisvestingsbehoeften. Andere federale en gewestelijke instanties zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van deze huisvestingsprognoses op korte termijn.